

Quityi nu nguscua San Pablo ndyaa ca slo ñat̄i j̄i'̄i Jesucristo nde Galacia

¹ Pablo laca na' nu nscua quityi re. Cña 'na laca cha' tsa'a na' chcu' na' cha' j̄i'̄i Jesucristo lo'o lcaa ñat̄i. Si' i ñat̄i chalyuu ti laca nu cua nda cña bi' 'na, si' i ñat̄i laca nu nguane 'na cha' cua'ni na' cña bi'; Jesucristo lo'o ycu' Ndyosi Sti Jesús, bi' laca nu cua nda cña bi' 'na. Ycu' Ndyosi ni, bi' laca nu ngua'ni cha' ndyu'ú Jesús chaca quiya' lo'o ngujuii yu.

² Lo'o na', lo'o lcaa tya'a ndi'̄i na' ca nde nu ntsu'u cha' j̄i'̄i ngu' lo'o Jesús, nscua ya quityi re cha' tsa lcaa quich̄i tyi cu'ma ngu' gálatas, lcaa quich̄i su ntsu'u cu'ma taju ñat̄i j̄i'̄i Jesucristo.

³ Nti' tsa na' cha' ña'a ti tya cua'ni ycu' Ndyosi Sti na cha' tso'o lo'o ma, cha' cua'ni Ni cha' t̄i ti tyi'̄i cresiya j̄i'̄i ma xqui'ya Jesucristo nu Xu'na na.

⁴ La cui' Jesús laca nu nda j̄i'̄i ycu' ca lo'o ngujuii yu cha' cuityi qui'ya nu ntsu'u ji'na, cha' jua'a cua'ni lyaá Ni j̄i'̄i na nde chalyuu su ngunu'̄u tsa tyiquee ñat̄i xqui'ya cha' cuxi; ngulo ycu' Ndyosi Sti na cña j̄i'̄i Jesús, li' ngua'ni yu cña bi' cuentya j̄i'na.

⁵ Bi' cha' ná nga'a cha' tye tsa nu cua'ni tlyu na j̄i'̄i ycu' Ndyosi. Jua'a caca cha' bi' lacua.

Nga'aa ntsu'u xa' la cha' nu taca cua'ni lyaá j̄i'̄i ñat̄i j̄i'̄i nu cuxi

⁶ Ndube tsa ti' na' cha' yala ti nguta'achu' ma j̄i'̄i ycu' Ndyosi, masi ngusubi Ni j̄i'̄i ma xqui'ya

cha' ntsu'u tsa tyiquee Cristo ña'a ji'na; ndube ti' na' cha' nduna mā chaca cha' nu si'i cha' ji'i ycu'i' Ndyosi laca, nu nacui' ngu' cha' taca cua'ni lyaá ji'na ji'i nu cuxi.

⁷ Pana liñi la ñacui' na cha' nga'aa ntsu'u xa' la cha' tso'o ji'i Jesucristo nu taca cua'ni lyaá ji'na. Ndi'ya ndyaca cha': Ntsu'u xi ñati' nu ndyu'ni cha' quichi' yaa cha' hique mā; cua nti' tsa ngu' bi', cha' xcutsa'a ngu' ñi'ya ntsu'u cha' ji'i Cristo.

⁸ Pana tlyu tsa qui'ya sta Ni ji'i ñati' nu chcu'i' sca cha' cuiñi lo'o mā ñi'ya nu caca clyaá mā ji'i cha' cuxi, nu culu'u ji'i mā sca cha' nu si'i la cui' cha' liñi laca, nu si'i cha' nu cua nchcu'i' ya lo'o mā tya clyo. Lo'o cuare, sta ycu'i' Ndyosi qui'ya ji'i ya si xcutsa'a ya cha' nu cua nda ya lo'o mā; masi sca xca nu ngutu'u ca slo ycu'i' Ndyosi laca nu chcu'i' cha' cuiñi jua'a, xcube' Ni ji'i, cha' tlyu tsa qui'ya laca bi'.

⁹ Jua'a ni na' ji'i mā tya tsubi' la, lo'o la cui' cha' laca nu ta na' lo'o mā chaca quiya' juani: Tlyu tsa cha' ti'i tyacua ji'i ñati' si ta ngu' xa' la cha' lo'o mā, ñi'ya nu cua'ni mā cha' clyaá mā ji'i nu cuxi, nu si'i la cui' cha' nu cua ndyuna mā tya clyo.

¹⁰ Lo'o nacui' na' jua'a, si'i cha' ndyu'ni cña tsa ti' na' cha' caja ñati' na nu cua'ni chi' loo na'. Tsa bi' ti cha' tso'o nti' na', si ycu'i' Ndyosi cua'ni chi' Ni loo na'; si'i na cua nti' na' cha' tso'o ti chcu'i' ñati' jna'. Nga'aa caca cua'ni na' cña ji'i Cristo, si xcu'i' cha' cua'ni tya'a na' lo'o ñati' ntsu'u tyiquee na'.

Ñi'ya ngua cha' ngu'ji cña ji'i Pablo

¹¹ Cua nti' na' cha' caca cuayá' tso'o ti' mā cha' bi', cha' si'i sca cha' nu ngua'ya hique ti ñati' laca

cha' nu cua nda na' lo'o mā; cha' jī'ī Jesús laca bi',
cha' nu nchcui' ñi'yā taca clyáá mā jī'ī nu cuxi.

¹² Si'ī ñatī laca nu nda cha' bi' lo'o na' tya clyo,
ni sca ñatī chalyuu ná ngulu'u cha' bi' 'na; ycui'
Jesucristo ngulu'u loo yu 'na, ycui' bi' laca nu cua
nda cha' bi' lo'o na' li'.

¹³ Cua jlo ti' mā ñi'yā nu ngua'ni na' nde chalyuu
tya sa'ni la, ñi'yā ndaquiya' tsa na' jī'ī lcaa cña
tacati nu ndu'ni ngu' judío tya'a ya. Cua jlo ti' mā
cha' ti'ī tsa nguxcube' na' jī'ī lcaa ñatī nu ntsu'u
cha' jī'ī lo'o Jesucristo nu ngua li'; ngua ti' na'
cua'ni tye na' jī'ī ñatī bi' tsiya' ti.

¹⁴ Lye la ngua'ni na' lcaa cña tacati nu ndu'ni
ngu' judío tya'a ya nu lo'o ndu'ni tlyu ya jī'ī ycui'
Ndyosi. Xa' ngu' quichī tyi na' nu tya'a stu'ba ti na'
lo'o, ná stu'ba ngua'ni ngu' ñi'yā nu ngua'ni na';
lye la ndaquiya' na' jī'ī lcaa lo cha' nu ntsu'u jī'ī ya,
nu cua nda jyo'o cusu' lo'o ngu' judío tya'a ya tya
sa'ni la.

¹⁵ Pana yala la ngua'ni ycui' Ndyosi; masi bilya
cala na' cua ngusubi Ni 'na cha' caca na' ñatī jī'ī Ni,
xqui'ya cha' jua'a ngua ti' ycui' Ni; na cua ngusubi
Ni 'na xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee Ni ña'a Ni 'na.

¹⁶⁻¹⁷ Lo'o jua'a ngua'ni Ni cha' ndyuloo na' jī'ī
Jesús, nu sca ti Sñi' ycui' Ni, cha' li' nchca 'na ta
na' cha' jī'ī Ni lo'o lcaa cu'mā, ñatī nu ndi'ī xa'
tsu'. Li' ndacha' na' jī'ī lcaa mā cha' xqui'ya Jesús
taca clyáá mā jī'ī cha' cuxi nu ntsu'u jī'ī mā. Nu
lo'o ngusñi ca ti na' cha' bi', li' hora ti ndu'u na'
nguta'a na' nde loyuu su naa Arabia; ca bi' nguti'ī
na' ycui' ti na'. Ná nguta'a na' ndyaana na' sca cui'ī
nu ta sca ñatī lo'o na'; la cui' ti jua'a ná nguta'a na'
nde quichī Jerusalén cha' chcui' na' lo'o ngu' tya'a

ndyu'ni na' cña nu ndi'i nde jua, masi cua nda ngu' bi' cha' ji'i Jesús lo'o ñati clyo la, nu lo'o tya lyiji cuna na' cha' bi'. Pana nguta'a na' nde Arabia, lo'o tiya' la li' nguxtyuu na' nguta'a na' nde quichi Damasco.

¹⁸ Nga'aa ndya'a na' nde Jerusalén li'; pana ca lo'o ndu'u scua sna yija, li' nguta'a na' nde jua. Lo'o li' ndyuloo na' ji'i Pedro, nguti'i na' ti'ñu tsa lo'o yu li'.

¹⁹ Ná na'a na' ji'i xa' tya'a ngu' nu ngua tsa'a ji'i Cristo tya clyo ca bi'; sca ti yu Jacobo tya'a Jesús nu Xu'na na, bi' nu cua na'a na' ji'i.

²⁰ Chacuayá' ji'i ycui' Ndyosi, liñi tsa cha' nu nscua na' lo quityi re; ni sca cha' cuiñi ná nscua na' tsiya' ti re.

²¹ Tiya' la li' nguta'a na' nde loyuu su cuentya Siria, jua'a nde loyuu su cuentya Cilicia.

²² Pana nu xa' la taju ñati tya'a ngusñi na cha' ji'i Jesucristo nu ndi'i quichi su cuentya Judea, tya lyiji tyuloo ngu' bi' 'na nu ngua li'.

²³ Pana cua ndyuna ngu' cha' 'na lo'o nchcui' ñati 'na ndi'ya: “Nu ñati nu ngua ti' cua'ni tye ji'na bi', juani cua nguxcutsa'a Ni cresiya ji'i yu, cha' cua ntsu'u cha' ji'i yu lo'o Jesús”, nacui' ngu' ji'i tya'a ngu'. “Juani ndya'a yu nda yu cha' lo'o xa' la ñati, cha' lo'o ñati bi' caca xñi ngu' cha' ji'i Jesús”, nacui' ngu'.

²⁴ Lo'o li' nguxana ngua'ni tlyu ngu' ji'i ycui' Ndyosi xqui'ya na'.

2

Nu xa' la tya'a ñati nde Jerusalén ntucua' ngu' cha' nu nchcui' Pablo

¹ Cua ndya'a tii jlyacua yija, li' xa' ndya'a nde Jerusalén chaca quiya'; lo'o Bernabé ndya'a, lo'o jua'a ndyaa lo'o ya ji'i Tito.

² Ndyaa ya Jerusalén, xqui'ya cha' cua ngua'ni ycui' Ndyosi cha' ngua'ya sca cha' hique na' cha' tyaa ya; bi' cha' lo'o cua ndyalaa ya quichi bi', li' ndya'a ca su ntucua ngu' ycui' ti ngu', nchcui' na' lo'o ngu' nu laca loo la ji'i taju tya'a ñati ji'i Cristo quichi bi'. Li' ndacha' na' ji'i ngu' bi', nchcui' na' ni cha' nu nda na' lo'o ngu' xa' tsu' cuentya ji'i Cristo, cha' ngua'ni lyaá Cristo ji'na ji'i nu cuxi. Jua'a nchcui' na' lo'o ngu' bi', xqui'ya cha' ná nti' na' cha' culacua cuxi ti' ngu' bi' ña'a ngu' jna'; ná nti' na' cha' chcui' ngu' cha' ná tso'o laca cha' nu nda na' lo'o cu'ma ngu' xa' tsu' tya tsubi' la, masi chcui' ngu' cha' ná tso'o ndu'ni na' juani.

³ Lo'o jua'a yu Tito tya'a ndya'a na' ni, ná nchcui' ngu' lo'o yu cha' si'yu quiji yu cha' culacua yu ñi'ya ndu'ni ngu' judío, masi ngu' xa' tsu' laca yu.

⁴ Pana ngulaa xi xa' la ñati slo ya li', ngu' nu cuiñi ti nchcui' cha' ntsu'u cha' ji'i ngu' lo'o Cristo; na ndu'ni ti ngu' cha' tya'a na laca ngu' bi'. Cuaana ti nguti'i ngu' bi' laja lcaa tya'a na cha' ña'a cuayá' ngu' bi' ji'i ya, si culacua ngu' nu ndya'a lo'o ya, si ná culacua ngu'. Ngua ti' ngu' bi' tacu' cha' tso'o ji'i Jesús lo'o na, cha' ná ndiya ti' ngu' cha' tso'o ndi'i tyiquee na chalyuu xqui'ya Jesús; ngua ti' ngu' bi' tatsaa ngu' ji'na cha' cua'ni na lcaa lo cña nu ngulo jyo'o cusu' ji'i ngu' judío tya'a ya.

⁵ Pana ná ndaquiya' ya ji'i cha' nu nchcui' ngu' bi' tsiya' ti. Ngua ti' ya cha' ná chcuna' tsiya' ti ni sca cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o na, nu lo'o cua ngua'ni lyaá yu ji'na; ngua ti' ya cha' tyanu tso'o

lcaa cha' bi' ne' cresiya ji'ḷ mā.

⁶ Ná ndube ti' na' masi nacui' ngu' cha' tlyu tsa ñatḷ laca nu ngu' nu laca loo ji'na bi'; jlo ti' na' cha' sca ti cuayá' laca lcaa na cuentya ji'ḷ ycuí' Ndyosi. Pana masi loo laca ngu' bi', ná ngulo ngu' bi' cña jna' cha' culu'u na' xa' la cha' ji'ḷ cu'mā ngu' xa' tsu'.

⁷ Ndi'ya ngua: ngutucúa ngu' bi' ji'ḷ cha' nu nchcui' na' lo'o ngu'; cua ngüiñi cha' ji'ḷ ngu' bi' lo'o na' li'; cua ngua cuayá' ti' ngu' cha' cua nda ycuí' Ndyosi cña 'na cha' tsa'a ta na' cha' ji'ḷ Ni lo'o cu'mā ngu' xa' tsu', ñi'ya taca clyaá mā ji'ḷ nu cuxi. Lo'o jua'a nacui' ngu' cha' cua nda Ni la cui' cña ji'ḷ nu Pedro bi', cha' chcui' yu cha' tso'o bi' lo'o ngu' judío.

⁸ La cui' ycuí' Ndyosi nu nda ji'ḷ Pedro ndyaa nclyu'u yu cha' ji'ḷ Ni ji'ḷ ngu' judío, la cui' ycuí' Ndyosi bi' laca nu cua nda Ni 'na ndya'a na' nclyu'u na' cha' tso'o bi' ji'ḷ ngu' xa' tsu'.

⁹ Bi' cha' ngutucúa ngu' cña 'na, nu Jacobo lo'o Pedro lo'o Juan bi', la cui' ngu' nu laca loo ji'ḷ ngu' tya'a ngusñi na cha' ji'ḷ Cristo. Stu'ba ti nchcui' ngu' bi', cha' tso'o tsa ngua'ni ycuí' Ndyosi lo'o na' nu lo'o nda Ni cña bi' 'na. Li' ngusñi ya' tya'a ya lo'o ngu' bi', na' lo'o Bernabé, cha' caca cuayá' ti' ya cha' tso'o ti nti' ngu' ña'a ngu' ji'ḷ ya, cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'ḷ ngu' lo'o ya, cha' tya tsa la ya quichi tyi ngu' xa' tsu'. Tyanu ycuí' ngu' bi' ca su ndi'ḷ tya'a ya, nu ngu' judío bi' li'.

¹⁰ Tsa bi' ti cha' nchcui' ngu' lo'o ya, nu ngüijña ngu' ji'ḷ ya cha' lcaa tyempo tyi'u ti' na na laca nu lyiji ji'ḷ nu ngu' ti' tya'a na nu ndyanu nde Judea. Bi' laca nu ndyu'ni cña ti' na' cha' cua'ni na'.

Lye xi nchcui' Pablo lo'o Pedro nde quich̄i Antioquía

¹¹ Lo'o li' ndyalaa Pedro nde quich̄i Antioquía, ca su ndi'̄i na'. Tiya' la li' ndya'a na' slo yu, ngua'a na' ji'̄i yu xqui'ya cha' cua ntsu'u sca cha' cuxi nu ndyu'ni yu.

¹² Ndi'ya ngua cha' bi': Nu lo'o ndyalaa ca ti yu, ná ngua tyuju'u ti' yu; ndyacu yu lo'o ngu' tya'a na ca bi', masi ngu' xa' tsu' laca ngu'. Pana nu lo'o ndyalaa xi xa' la tya'a ngu' judío nu nda Jacobo ji'̄i lijya, li' nguta'achu' yu; nga'aa ntaja'a cacu yu lo'o ngu' xa' tsu' bi' li'. Cua ndyutsii yu si ña'a ngu' judío tya'a yu ji'̄i yu cha' ndyacu yu lo'o ngu' xa' tsu' bi', cha' ná ntsu'u chacuayá' ji'̄i ngu' judío cha' cacu ngu' lo'o ngu' xa' tsu', xqui'ya cha' ná lubii ngu' xa' tsu' tsiya' ti ngua ti' ngu' judío.

¹³ Lo'o li' la cui' jua'a ngua'ni xa' la ngu' judío tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, sca ti cuayá' siya' tyiquee ngu' lo'o Pedro; lo'o ycui' Bernabé ngua ti' yu cua'ni yu ñi'ya nu ngua'ni ngu' bi', cha' siya' tsa tyiquee ngu'.

¹⁴ Pana nu lo'o ngua cuayá' ti' na' cha' ná ndyu'ni ngu' ñi'ya nu ndyu'u cha' tso'o nu ngulu'u Cristo ji'na cha' clyaá na ji'̄i nu cuxi, li' nchcui' na' lo'o Pedro slo lcaa ngu' nu ngusñi cha' ji'̄i Cristo quich̄i bi'. Ndi'ya ni na' ji'̄i yu li': “Ngu' judío laca nu'u”, nacui na' ji'̄i Pedro bi'. “Tya lo'o ndyalaa nu'u ca nde, cua ngua'ni nu'u ñi'ya nu ndu'ni ngu' xa' tsu' re, cha' tya'a na laca ngu' cuentya ji'̄i Cristo; ná ngua'ni nu'u ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío tya'a quich̄i tyi na. Bi' cha' lacua, ná tso'o si juani nti' nu'u cha' tatsaa nu'u ji'̄i ngu' xa' tsu' re, cha' cua'ni ngu' ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío.” Jua'a nacui

na' ji'ī yu.

Stu'ba cha' laca ji'ī ngu' judío lo'o lcaa ñati chalyuu

¹⁵ Nu cuare ni, ngu' judío laca ya tya lo'o ngula ya chalyuu nu ndaquiya' ji'ī lcaa cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ya; si'i na ndaquiya' ya ji'ī cua ña'a ca cha' cuxi ñi'ya ndu'ni ngu' xa' tsu'.

¹⁶ Pana jlo ti' ya cha' ná taca ca tso'o cresiya ji'ī ya cuentya ji'ī ycuí' Ndyosi, masi ndu'ni ti ya cua ña'a ca cña nu nda jyo'o Moisés cha' cua'ni ya; sca ti si jlya ti' ya ji'ī cña nu ngua'ni Jesucristo cuentya ji'na, li' taca ca tso'o cresiya ji'ī ya. Bi' cha' lo'o cuare cua ngusñi ya cha' ji'ī Jesucristo, cha' taca ca tso'o cresiya ji'ī ya cuentya ji'ī ycuí' Ni, cha' nu jlya ti ti' ya ji'ī Jesús, nga'aa si'i xqui'ya cña nu ndyu'ni ya nu nda jyo'o Moisés ji'ī ya. Ni sca na ná taca ji'na ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'ī ycuí' Ndyosi xqui'ya cha' ndaquiya' ti na sca cha' nu nda jyo'o cusu' lo'o na.

¹⁷ Tso'o lacua. Masi ngu' judío laca ya, cua jlo ti' ya cha' xqui'ya cña nu cua ngua'ni Cristo cuentya ji'na, bi' cha' taca caca lubii cresiya ji'ī ya cuentya ji'ī ycuí' Ndyosi. La cui' ti cha', nga'a cha' chcuí' ya ji'ī ycuí' ca ya cha' lo'o lcaa ngu' judío tya'a ya ntsu'u qui'ya ji'ī ya, ñi'ya lo'o nacui ya cha' ntsu'u qui'ya ji'ī ngu' xa' tsu'. Pana si'i Cristo laca nu ngua'ni cha' laca ya ñati cuxi.

¹⁸ Bi' cha' nga'aa ndaquiya' ya ji'ī cha' cusu' nu jlya tsa ti' ya ji'ī nquicha'; lo'o juani si xa' taquiya' ya ji'ī cha' cusu' nu ntsu'u ji'ī ya, li' ntsu'u qui'ya ji'ī ya lo'o ycuí' Ndyosi chaca quiya' xqui'ya cha' si'i na tyucui tyiquee ya ngusñi ya cha' ji'ī Jesucristo.

19 Lo'o na' ni, ná nchca cua'ni na' lcaa cha' cusu' bi', bi' cha' cua ndye cha' jna' lo'o cha' bi'; juani xcui' ndi'í na' chalyuu cha' cua'ni na' lcaa ña'a cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na'.

20 Cuentya ji'í cha' cusu' bi' laca na' ñi'ya laca si cua ngujuii na', ñi'ya laca si stu'ba ti nga'a na' lo crusi lo'o Jesús; juani nga'aa si'i ycui' ca ti na' laca na' loo ne' cresiya 'na, cha' Cristo laca nu laca loo ne' cresiya 'na juani. Ndi'í tso'o ti na' chalyuu juani sca ti xqui'ya cha' jlya ti' na' ji'í cña nu cua ngua'ni ycui' Jesús, nu sca ti Sñi' ycui' Ndyosi; bi' laca nu ntsu'u tsa tyiquee ña'a jna', bi' laca nu cua nda chacuayá' ji'í ngu' cha' cujuui ngu' ji'í ycui' yu cuentya jna'.

21 Si'i cha' ná ndube ti' na' ji'í lcaa cha' tso'o nu ngua'ni ycui' Ndyosi lo'o ngu' judío tya'a ya; laca cha' ndube tsa ti' na' cha' ná taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'í ycui' Ndyosi, masi tso'o tsa ndaquiya' na ji'í cña nu nclyo cha' cusu' bi' ji'na. Ndube tsa ti' na' cha' ná ngujuii Jesús jua'a ti; ntsu'u cña nu ngua'ni yu lo'o ngujuii yu lo crusi bi', na cua ngua'ni tso'o yu ji'í cresiya ji'na cuentya ji'í ycui' Ndyosi nu ngua li'.

3

Sca ti lo'o xñi na cha' ji'í Cristo, li' caca quiñi tso'o cha' ji'na lo'o ycui' Ndyosi

1 Na tonto tsa ma, cu'ma ngu' gálatas, cha' nduna ma cha' nu nda nu ngu' cuiñi bi'; laca ma ñi'ya si ntsu'u nu ngua'ni cucha'a ji'í ma. Bi' cha' juani nga'aa nti' ma xñi la ma cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o na. Pana lo'o nda ya cha' ji'í Cristo lo'o ma tya clyo, li' ngulu'u tsa ya ji'í ma ñi'ya ngua lo'o ngujuii

Jesucristo lo crusi xqui'ya na; jua'a ngulu'u ya ji'i ma ña'a cuayá' nu ngua cuayá' tso'o ti' ma cha' bi'.

² Xacui ma cha' 'na lacua: ¿Ha cua ndyanu Xtyi'i ycui' Ndyosi ne' cresiya ji'i ma juani? ¿Ñi'ya ngua ji'i ma cha' ngujui Xtyi'i ycui' Ndyosi ji'i ma lacua? ¿Ha ngujui Xtyi'i Ni ji'i ma xqui'ya cha' cua ngua'ni ma cña nu nscua lo cha' cusu' bi' cha' cua'ni ma? Si'í. Cua jlo ti' ma cha' ngujui Xtyi'i ycui' Ni ji'i ma lo'o ngusñi ma cha' liñi nu cua nda ya lo'o ma, cha' ji'i ycui' Cristo.

³ ¿Ni cha' laca tonto tsa nclyacua ti' ma juani? Xqui'ya cña nu ndyu'ni Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o ma, bi' cha' nguxana ca ti ma cha' ntsu'u cha' ji'i ma lo'o ycui' Ndyosi nquicha'; pana nu juani ni, xqui'ya cha' lye tsa cua'ni cña ti' ycui' ca ma, jua'a nti' ma cha' caca ji'i ycui' ca ma quiñi tso'o cha' ji'i ma lo'o ycui' Ni.

⁴ Masi ngua'ni Ni quiña'a cha' tlyu ca slo ma tya tsubi' la, ntsu'u quiya' nclyacua ti' na' cha' ná ngua tso'o cresiya ji'i ma tsiya' ti, nu lo'o ña'a na' ñi'ya nu ndyu'ni ma. Pana jlo ti' na' cha' ngua tso'o la xi cresiya ji'i ma xqui'ya cha' tlyu bi'.

⁵ Na cua nda ycui' Ndyosi Xtyi'i ycui' Ni cha' tyanu ne' cresiya ji'i ma, lo'o xqui'ya nu bi' cua ngujui ñi'ya caca tyuu lo cha' tlyu nu ndyu'ni ycui' Ndyosi nde su ndi'i cu'ma. Lo'o ndu'ni Ni jua'a, si'i xqui'ya cha' ndaquiya' ma ji'i cha' cusu' bi'; pana ndu'ni Ni jua'a, xqui'ya cha' jlya ti' ma lo'o ndyuna ma cha' tso'o ji'i cña nu cua ngua'ni Jesús cuentya ji'na.

⁶ Nu jyo'o cusu' ji'i ya, nu Abraham bi' ni, cua jlya tsa ti' nu cusu' bi' lcaa cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o yu. Xqui'ya cha' cua jlya ti' yu cha' bi',

li' ntucúa Ni cha' ji'í yu ñi'ya si ngua yu sca ñati nu ndu'ni xcui' cha' tso'o.

⁷ Lo'o jua'a nga'a cha' ca cuayá' ti' mā cha' cua ña'a ca ñati nu ngusñi cha' ji'í Cristo, chañi cha' laca ñati bi' ñi'ya laca ngu' judío, cha' ndyu'ni ngu' bi' la cui' ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Abraham, masi tyempo juani.

⁸ Cua nscua lo quityi cusu' cha' ndi'ya nchcui' ycui' Ndyosi lo'o nu Abraham bi' nu ngua sa'ni: “Caca tso'o cresiya ji'í lcaa ñati nu ndi'í xa' tsu' xqui'ya nu'ú”, nacui' Ni ji'í Abraham. Ycui' Ndyosi laca nu cua nda cha' bi' lo'o jyo'o bi' yala la, cha' jua'a lo'o cu'mā ngu' xa' tsu' caca tso'o cresiya ji'í mā cuentya ji'í ycui' Ndyosi nde loo la, nu lo'o xñi mā cha' ji'í ycui' Ni.

⁹ Tso'o ti nti' Ni ña'a Ni ji'í Abraham nu ngua sa'ni, xqui'ya cha' ngusñi nu cusu' bi' cha' nu nchcui' ycui' Ni lo'o yu; bi' cha' caca cuayá' ti' na cha' tso'o nti' Ni ña'a Ni ji'na, cua ña'a ca na nu xñi na cha' ji'í Cristo.

¹⁰ Pana cua ña'a ca ñati nu tsa bi' ti cña nti' cha' taquiya' ji'í cha' cusu' nu nguscua jyo'o Moisés, tyanu yabe' hichu' ñati bi', cha' ndi'ya nchcui' quityi ji'í ycui' Ndyosi: “Tyanu yabe' hichu' lcaa ñati si ná taquiya' ngu' ji'í lcaa ca cha' nu nscua lo quityi bi'”.

¹¹ Bi' cha' caca jlo ti' na cha' ná nchca ca lubii cresiya ji'na cuentya ji'í ycui' Ndyosi lo'o ndaquiya' ti na ji'í cña nu nda cha' cusu' bi', cha' ná nchca tyi'u ti' na lcaa ca cha' bi'. Chaca cha' nchcui' quityi bi': “Caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'í ycui' Ndyosi xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'í ycui' Ni; li' taca caja sca chalyuu nu ná nga'a cha' tye tsiya' ti ji'na”.

12 Pana lo'o xcui' ndaquiya' na ji' cha' cusu' bi', li' ná ntsu'u sca cha' ji' Cristo nu nga'a cha' xñi na hasta ca ne' cresiya ji'na, cha' ndi'ya nchcui' cha' cusu' bi' lo'o na: “Sca ti si cua'ni na lcaa ca cña nu culo ycui' Ndyosi ji'na, caca tyi' tso'o ti na chalyuu li'”, nacuj quityi bi'.

13 Cua ngulo Cristo ji'na ji' yabe' nu ngusta ycui' Ndyosi hichu' na xqui'ya cha' ná ndaquiya' na ji' lcaa cha' tsiya' ti nu nda Ni lo'o na; yabe' nu ntsu'u ji'na bi' cua ndyanu hichu' ycui' Jesús li'. Ndi'ya nscua cha' lo quityi ji' ycui' Ndyosi: “Si tlyu tsa yabe' ntsu'u ji' sca ñati, ntsu'u cha' cujui' ca'a ngu' ji' ña'a lu'ú ti lo sca yaca ndu cha' cajaa yu”.

14 Jua'a ngua cha' lo'o ngu' xa' tsu' caja cha' tso'o ji' ngu' xqui'ya Jesucristo, cha' tso'o nu cua ngüiñi ji' ycui' Ndyosi lo'o nu jyo'o Abraham bi' nu ngua sa'ni. Li' caca ji' ngu' xa' tsu' ñi'ya nu nchcui' ycui' Ndyosi lo'o Abraham, cha' caja Xtyi'i ycui' Ni ji' lcaa na nu lo'o xñi na cha' ji' Cristo.

Sa'ni la cua ngüiñi cha' ji' ycui' Ndyosi lo'o Abraham

15 Cu'ma tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo, ta na' sca cui' lo'o ma juani cuentya ji' sca ñati nu nti' quiñi sca cha' ji' yu lo'o tya'a yu. Clyo culo ngu' sca quityi. Lo'o cua ndye ngua stu'ba cha' bi' ji' ngu', li' nga'aa caca ji' xa' ñati tacu' ngu' ji' cha' bi'; nga'aa caca xcutsa'a la ngu' cha' bi'.

16 Jua'a ngua'ni ycui' Ndyosi lo'o nu Abraham bi'; cua ngüiñi cha' ji' Ni lo'o jyo'o cusu' bi', jua'a lo'o sca ñati nu tyu'u ji' jyo'o cusu' bi' tyempo nde loo la. Ná nacuj quityi ji' ycui' Ndyosi cha' quiñi cha' ji' Ni lo'o tyuu tya'a ñati bi'. “Na cua ngüiñi cha' ji' ycui' Ndyosi lo'o sca ti ñati nu tyu'u ji'

Abraham nde loo la”, nacui quityi. Lo'o nu sca ti ñati bi' ni, Cristo laca bi'.

¹⁷ Ndi'ya cha' nti' na' chcu' na' lo'o ma: Cua ngua stu'ba cha' ji'i ycu' Ndyosi lo'o Abraham nu ngua li'; cua ndya'a jacua siyento ntucua calaa tyii yija tya lo'o cua ngüiñi cha' ji'i ycu' Ni lo'o nu cusu' bi', lo'o li' nda ycu' Ndyosi cha' lo'o Moisés cha' culo yu cña ji'i ngu' cuentya ji'i Ni. Bi' cha' ná ngua ji'i cha' nu nda Moisés bi' tacu' lo cha' nu cua ngüiñi ji'i ycu' Ndyosi lo'o Abraham nu ngua sa'ni la, cha' ná taca cua'a ngu' ji'i cha' bi' tsiya' ti.

¹⁸ Si ntsu'u cha' taquiya' na ji'i lcaa cña nu ngulo Moisés ji'na, cha' jua'a clyaá na ji'i nu cuxi, li' nga'aa nti' cha' jlya ti' na cha' nu cua ngüiñi ji'i ycu' Ndyosi lo'o na cha' cua'ni lyaá Ni ji'na. Pana cha' liñi laca cha' cua ngüiñi cha' ji'i ycu' Ni lo'o Abraham, cha' cua'ni Ni sca cha' xlya'be lo'o na nu lo'o cua'ni lyaá Ni ji'na.

¹⁹ ¿Ni cha' laca ngulo ycu' Ndyosi cña ji'i nu jyo'o Moisés bi', cha' nguscua yu cña bi' lo quityi cuentya ji'i Ni lacua? Tiya' la ngua cha' nda Ni cha' bi' lo'o Moisés, cha' caca cuayá' ti' na ñi'ya nu nacui ycu' Ndyosi cha' laca scaa cha' cuxi. Pana xti ti tyempo ndalo cha' bi' ña'a cuayá' nu ndyalaa Cristo, la cui' tya'a ñati ji'i jyo'o Abraham; na cua nchcu' ycu' Ndyosi cha' ji'i nu Cristo bi' nu lo'o cua ngüiñi cha' ji'i ycu' Ni lo'o jyo'o cusu' Abraham bi' tya clyo. Nu lo'o nda Ni cha' bi' lo'o nu jyo'o Moisés bi' ni, lo'o xca ji'i ycu' Ni ndu lo xlya ca'ya bi' cuentya ji'i ycu' Ndyosi, cha' chcu' lo'o nu cusu' Moisés bi'. Cla'be la bi' ngutu jyo'o Moisés bi' cha' chcu' yu lo'o ñati, cha' tu'ba ji'i ycu' Ndyosi ngua nu cusu' bi'.

20 Pana juani ná ndu'ni cha' caja sca ñat̄i chalyuu nu caca tu'ba ji'ḷ ycuí' Ndyosi cha' chcuí' Ni lo'o na. Cua ngüiñi cha' ji'ḷ Ni lo'o na nu ngua sa'ni si jlya ti' na ji'ḷ cha' bi', la cui' cha' nu cua ngua'ni Jesús cuentya ji'na juani.

Nde laca cña nu ngua'ni cha' cusu' bi'

21 Tso'o si cua'ni na cña nu nscua lo quityi cusu' cha' cua'ni na lacua. Lo'o jua'a ndu'ni tsa cha' xñi na lcaa cha' nu nda ycuí' Ndyosi lo'o ñat̄i. Pana masi taquiya' na ji'ḷ lcaa cha' cusu' bi', ná taca caja chalyuu cucui' bi' ji'na jua'a ti; ná taca ca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'ḷ ycuí' Ni xqui'ya cha' ndyu'ni ti na lcaa cña nu nscua lo quityi cusu' bi' cha' cua'ni na; ná caca jua'a tsiya' ti.

22 Cua nchcuí' quityi ji'ḷ ycuí' Ndyosi cha' nu cuxi laca loo la ji'ḷ lcaa ñat̄i chalyuu, ñi'ya si na cua laca na preso ji'ḷ. Si jlo ti' na cha' nu cuxi laca loo ji'na, li' taca ji'ḷ Ni cua'ni lyaá Ni ji'na; ta Ni chalyuu cucui' ji'na li', nu lo'o xñi na cha' ji'ḷ ycuí' Jesucristo. Bi' laca nu cha' tso'o nu cua ngüiñi ji'ḷ ycuí' Ni lo'o na.

23 Lo'o tya lyiji caa Jesucristo ni, tya lyiji caja ñi'ya jlya tso'o ti' na cha' ji'ḷ ycuí' Ni; bi' cha' ngua cha' cusu' bi' loo ji'na, ña'a cuayá' caca jlya tso'o ti' na ji'ḷ Ni xqui'ya Cristo.

24 Laca cha' cusu' bi' loo ji'na ñi'ya nti' si laca na sca nu sube; ngulu'u cha' cusu' bi' xi cha' liñi ji'na ña'a cuayá' nu ñaa ycuí' Cristo. Pana juani cua'ni Cristo cha' caca tso'o cresiya ji'na cuentya ji'ḷ ycuí' Ndyosi, ñi'ya nu nti' ycuí' Ni cha' caca na nu lo'o jlya ti' na ji'ḷ nu Cristo bi'.

25 Lo'o juani taca jlya tso'o ti' na ji'̄i ycui' Ndyosi xqui'ya Jesucristo, nga'aa si'i cha' cusu' nu laca loo ji'na.

26 Sñi' ycui' Ndyosi laca lcaa cu'mā juani lo'o ngusñi mā cha' ji'̄i Jesucristo, xqui'ya cha' cua ntsu'u cha' ji'̄i mā lo'o Ni.

27 Lo'o ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Ni, li' cua ntyu-cuatya ngu' ji'̄i lcaa na chacuayá' ji'̄i Cristo, cha' jua'ā cua ndyanu lcaa cha' ji'̄i Cristo ne' cresiya ji'na, ñi'yā nti' si' cua laca cha' bi' sca late' nu quixiī chu' na.

28 Nu lo'o cua ngua stu'ba cha' ji'na lo'o Jesucristo, la cui' tyempo bi' ngua stu'ba cha' ji'na lo'o tya'a ñatī na; bi' cha' nga'aa chcu' na cha' ngu' judío laca ya, cha' ngu' xa' tsu' laca mā; nga'aa chcu' na cha' msu nu ngüi'ya ñatī laca mā, cha' ñatī nu ndi'̄i tso'o ti' laca na; nga'aa chcu' na cha' qui'yu laca na, cha' cuna'ā laca mā. Lcaa na, stu'ba cha' ji'na lo'o tya'a na juani.

29 Nu lo'o ngusñi na cha' ji'̄i ycui' Cristo, li' la cui' jua'ā laca na ñatī nu ndyu'u ji'̄i jyo'o Abraham, masi tiya' la ñaa na chalyuu. Su cua ndye, li' tyanu cha' ji'na, lcaa ña'ā cha' nu cua ngüi'ni ji'̄i ycui' Ndyosi lo'o nu Abraham bi' cua sa'ni la cha' tyacua ji'na.

4

1 Ndi'yā cha' nti' na' ta na' lo'o mā: Sca nu sube ni, masi nguxtyanu jyo'o sti lcaa cha' tso'o ji'̄i lo'o ngujuii sti, cha' tya cuañi' nu sube bi', stu'ba nti' lo'o msu nu ngüi'ya ti sti; na ji'̄i nu sube bi' laca lcaa cha' tso'o bi', pana tya lyiji casu' yu.

² Ni jacua' tyalaa ts̄a nu caja cha' nu nguxtyanu jyo'o sti nu sube bi' ji'í, xa' ñatí laca loo ji'í nu sube bi', xa' ñatí laca nu ndyi'ya loo cña ji'í nu sube bi'.

³ La cui' jua'a laca ji'na lo'o Jesús. Lo'o tya lyiji cuna na cha' ji'í Jesús, caca ñacui na cha' tya sube na, xqui'ya cha' tya ndu'ni na cña nu ndatsaa cua ña'a ca jo'ó ji'na, ñi'ya nu ndu'ni ti xa' ñatí.

⁴ Pana lo'o cua ndyalaa ts̄a nu ndu'u scua cha' nu ngüiñi ji'í Ni lo'o na, li' cua nda ycui' Ndyosi ji'í Sñi' ycui' ca Ni ñaa chalyuu; sñi' sca nu cuna'a ngu' judío ngua nu Jesús bi', lo'o jua'a ndaquiya' tsa yu ji'í lcaa cha' cusu' nu jlya ti' ngu' judío.

⁵ Jua'a ñaa Jesús nde chalyuu cha' cua'ni lyaá yu ji'na ji'í yabe' nu ntsu'u ji'na xqui'ya cha' cusu' bi'. Lo'o jua'a ta Ni chacuayá' juani cha' cua cusu' la na, cha' tyanu cha' ji'na ñi'ya nu nscua cha' tyacua ji'na, xqui'ya cha' laca na sñi' ycui' Ni.

⁶ Bi' cha' laca cua nda ycui' Ndyosi Xtyi'í ycui' Ni nu tyanu ne' cresiya ji'í ma, cha' culu'u Ni ji'í ma cha' cua laca ma sñi' ycui' Ni. Xtyi'í ycui' Ni ndu'ni cha' taca chcui' na lo'o ycui' Ndyosi chañi ca: “¡Papá! ¡Sti na!” ñacui na.

⁷ Nga'aa laca ma ñi'ya laca sca msu nu ngüi'ya ti ñatí, na cua laca ma sñi' ycui' Ndyosi; bi' cha' juani ta Ni lcaa cha' nu ndyanu cha' tyacua ji'í ma chacuayá' ji'í Cristo, cha' laca ma sñi' ycui' Ni.

Ndube tsa ti' Pablo ñi'ya nu nguñilo'o ngu' ji'í ngu' gálatas

⁸ Sa'ni la lo'o tya lyiji caca cuayá' tso'o ti' ma cha' ji'í ycui' Ndyosi, xa' la jo'ó ndatsaa ji'í ma cha' cua'ni ma cña ji'í, jo'ó nu si'í jo'ó nu chañi ca.

⁹ Lo'o juani cua nslo mā ji'í ycuí' Ndyosi; hasta tso'o la ñacui' na, cua ndyuloo ycuí' Ni ji'í mā. ¿Ni cha' laca nti' mā tya'a'achu' mā ji'í cha' ji'í ycuí' Ndyosi lacua? Xa' cua'ni mā cña nu ndatsaa cua ña'ā ca jo'ó nu cuxi ti bi' ji'í mā li', jo'ó nu ntsu'u ji'í ñati' ti; pana ná ndyu'u tso'o cha' bi' tsiya' ti, ná caca cua'ni lyaá jo'ó bi' ji'na.

¹⁰ Lo'o juani caca tso'o cresiya ji'í mā cuentya ji'í ycuí' Ndyosi si taquiya' mā ji'í tsā tacati ji'í ngu' judío, nti' mā, masi ta'a nu ndacui snu' tsā, masi ta'a lo'o cuañi' co', masi ta'a nu ndu'ni ngu' ndacui sca yija;

¹¹ bi' cha' quiña'ā tsa cha' nclyacua ti' na' si ná ngua'nijo'o tsiya' ti lcaa cha' nu ngulu'u na' ji'í mā, si xlya'be ti ngulu'u na' cha' bi' ji'í mā.

¹² Cu'mā tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, tya'na hcui' na' lo'o mā juani, cha' cua nti' na' cha' caca mā ñi'yā nu laca na' tsiya' ti. Nga'aa nchca tatsaa ngu' 'na juani lo'o cha' cusu' bi', masi ngu' judío laca na'; stu'ba ti laca na' lo'o cu'mā juani, cha' cua ngulaá na' ji'í nu cha' cusu' nu ndatsaa tsa 'na. Tya lo'o ñaa na' ca slo mā tya clyo, ná sca cha' cuxi ngua'ni mā lo'o na'.

¹³ Cua jlo ti' mā ñi'yā ngua 'na nu lo'o nda na' cha' lo'o mā tya clyo, cha' taca cua'ni lyaá Cristo ji'na; quicha tsa na' nu ngua li', bi' cha' ngua laja 'na cha' ta na' cha' bi' lo'o mā.

¹⁴ Lo'o jua'ā ná nchcui' cuxi mā 'na li', ná ngulo'o mā 'na, masi tya xi tya ndalo mā 'na cha' quicha tsa na'; xa' ña'ā ngua'ni mā lo'o na' li', ntucúa mā cha' jna' ñi'yā si cua laca na' sca xcā ji'í ycuí' Ndyosi, ñi'yā si cua laca na' ycuí' Jesucristo.

¹⁵ Tso'o tsa ntsu'u tyiquee mā ña'ā mā 'na nu

ngua tyempo bi'; hasta culo mā la cui' ca si'yu cloo mā cha' ta mā 'na ngua ti' mā nguicha', cha' cua nti' tsa mā xtyucua mā jna'. Lo'o juani ni, ¿na laca ngua ji'i mā juani?

¹⁶ ¿Ha nti' mā cha' tya'a cusuu mā laca na' xqui'ya cha' liñi nu nda na' lo'o mā?

¹⁷ Chañi cha' nti' tsa nu ngu' cuiñi bi', cha' taquiya' mā ji'i cha' nu nchcui' ngu' bi' lo'o mā. Pana si'i cha' tso'o tyiquee ngu' ndyu'ni ngu' jua'a; na cua nti' ngu' bi', cha' nga'aa taquiya' mā ji'i cha' nu nchcui' ya lo'o mā, cha' taquiya' la mā ji'i ycui' ca ngu' bi'.

¹⁸ Tso'o tsa si lo'o xa' la ñati' culu'u ngu' la xi cha' liñi ji'i mā, si ntsu'u cha' tso'o tyiquee ngu' ña'a ngu' ji'i mā. Tso'o si jua'a caca tyucui tyempo, masi ndi'i na' lo'o mā, masi ná ndi'i na'.

¹⁹ Chaca quiya' ti'í tsa ntsu'u tyiquee na' ña'a na' ji'i mā, cha' ñi'ya laca sñi' na', jua'a laca mā; ña'a na' ji'i mā ñi'ya si laca na' sca nu cuna'a nu ti'í tsa nchcube' ji'i cha' cua cala ti sñi'. Talo cha' ti'í bi' 'na ña'a cuayá' nu tyu'u xcui' cha' ji'i Cristo tyiquee mā.

²⁰ Pana ná jlo ti' na' tsiya' ti ñi'ya scua na' quityi re nu tsa slo mā juani; tso'o la si caja ñi'ya nu tsa'a na' slo mā cha' chcui' na' xi lo'o mā, cha' ná tyiquee' xa' ña'a cha' chcui' na li'.

Ñi'ya ngua cha' ji'i Agar lo'o ji'i Sara

²¹ Cu'mā, cua nti' mā taquiya' mā ji'i cha' cusu' bi' ti. Tso'o lacua. ¿Ha bilya cuna mā cha' re, nu nchcui' cha' ji'i Abraham?

²² Nacui' quityi cha' ngula tucua tya'a sñi' jyo'o Abraham bi': nu clyo ngua sñi' nu cuna'a cua', sca

nu cuna'a nu cua ngüi'ya yu cha' cua'ni cña ji'i yu; nu chaca bi' ngua sñi' ycui' clyo'o yu, sca nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti.

²³ Sñi' nu cuna'a cua' bi' ni, ngula bi' jua'a ti, ñi'ya nu nclya lcaa nu sube chalyuu; pana sñi' ycui' clyo'o yu ni, ngula bi' xqui'ya sca cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o sti, xtya'a sa'ni la, nu lo'o nacui Ni cha' cala sñi' ngu'.

²⁴ Sca cuii nu nda na' lo'o ma laca cha' bi': tucua tya'a ngu' cuna'a ngua bi', nu jua'a nti' ñacui cha' ntsu'u tucua lo cha' nu nda ycui' Ndyosi lo'o ñati chalyuu. Lo xlya ca'ya Sinaí nu nscua nde Arabia, ca bi' nguxana tsaca cha'; stu'ba nti' cha' bi' lo'o Agar, nu cuna'a nu ngüi'ya ti jyo'o Abraham. Ñati nu jlya tsa ti' ji'i cha' bi', laca ngu' ñi'ya laca sca msu nu ngüi'ya ti ñati.

²⁵ Stu'ba ña'a naa Agar bi' lo'o ca'ya Sinaí bi', cha' jua'a ndyu'u cha' bi' cha'cña ji'i ngu' Arabia; la cui' ca'ya bi' laca su nda ycui' Ndyosi cha' lo'o ngu' judío tya clyo. Hasta juani tlyu tsa cña nga'a cha' cua'ni lcaa ngu' judío cuentya ji'i cha' cusu' bi', tsa lo cña ñi'ya nu ngua'ni jyo'o Agar cuentya ji'i jyo'o Abraham nu ngua sa'ni la. Lo'o nu ngu' judío nu ndi'i quichi Jerusalén ni, cua nti' ngu' bi' tatsaa ngu' ji'na juani cha' taquiya' na ji'i lcaa cña bi'.

²⁶ Pana cua ngujui chaca cha' ji'na, xqui'ya chaca nu cuna'a bi' nu ngua clyo'o Abraham, nu cuna'a nu ndi'i tso'o ti bi'. Chaca lo Jerusalén cucui laca loo ji'na, bi' laca ñi'ya si laca quichi tyi lcaa na nu jlya ti' na ji'i Jesucristo; taca tyi'i tso'o ti na ca bi'.

²⁷ Ntsu'u sca cha' nu nscua lo quityi cusu' nu

nchcui' ndi'ya:

Cua'ni chaa ti' nu'ṽ, ma' cusu' nu ná ndyiji sñi',
masi ná tucui ntsu'u jinu'ṽ.

Chaa ti' xi'ya nu'ṽ, ma' cusu', masi bilya jlo ti' nu'ṽ
ñi'ya ndyaa cha' nclya nu sube.

Ntsu'u quiña'a la sñi' nu cuna'a nu ná ngujui sñi'
tya clyo;

ndi'ṽ xti la sñi' nu cuna'a nu ntsu'u qui'yu ji'ṽ.

Jua'a nscua lo quityi ji'ṽ ycui' Ndyosi.

²⁸ Isaac sñi' ycui' clyo'o Abraham ngula xqui'ya
sca cha' nu cua nda ycui' Ndyosi lo'o ngu' cusu' ji'ṽ,
cha' caca jua'a. Lo'o cu'ma, tya'a ngusñi na cha' ji'ṽ
Jesús ni, lo'o cu'ma lo'o na' laca na sñi' ycui' Ndyosi
juani, xqui'ya sca cha' nu cua nda Ni lo'o na.

²⁹ Nu lo'o nguti'ṽ jyo'o Abraham bi' chalyuu, nu
sñi' nu ngula jua'a ti ni, bi' laca nu ngua'ni lya' ti'
ji'ṽ Isaac, sñi' ycui' clyo'o yu, masi ngula nu Isaac
bi' xqui'ya sca cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o
ngu'. La cui' jua'a laca juani, cha' nxuṽ tya'a ngu'
bi' lo'o na, cha' si'i sñi' ycui' Ndyosi laca ngu' bi'.

³⁰ Lo'o jua'a ntsu'u chaca cha' nu nchcui' quityi
cusu' bi', cha' ndi'ya nacui' clyo'o Abraham bi':
“Culo'o ji'ṽ nu cuna'a nu ngüi'ya ti nu'ṽ cha' tyaa
cho', tyaalo'o ji'ṽ sñi' bi'. Ná taca tyanu cha' tso'o
nu ntsu'u jinu'ṽ lo'o tyucuaa sñi' nu'ṽ. Ná nchca
ca stu'ba cha' ji'ṽ sñi' nu cuna'a cua' bi' lo'o sñi' na',
cha' sca nu cuna'a nu ndi'ṽ tso'o ti laca na”, nacui'
clyo'o Abraham bi'.

³¹ Lo'o lcaa na tya'a ngusñi na cha' ji'ṽ Cristo ni,
si'i sñi' nu cuna'a nu ndi'ṽ ndyu'ni cña msu ti laca
na; na ndi'ṽ tso'o ti na ñi'ya nguti'ṽ Isaac, sñi' nu
cuna'a nu ndi'ṽ tso'o ti bi'.

5

Ña'a ti tya tyi'i tso'o ti na chalyuu lacua

¹ Cua ngua'ni lyaá Cristo ji'na, cha' taca tyi'i tso'o ti na chalyuu. Bi' cha' ña'a ti tya tyi'i tso'o ti ma chalyuu lacua; nga'aa ta ma tyempo cha' caca loo xa' ñati ji'i ma, ñi'ya si cua ngüi'ya ngu' ji'i ma cha' cua'ni ma cña ji'i ngu'.

² Cua'a jyaca ma ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma. Pablo laca na' nu nda na' cha' re lo'o ma. Ndi'ya nacui' na' ji'i ma: Nga'aa caca xtyucua Cristo ji'i ma si ta ma chacuayá' cha' si'yu ngu' quiji ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío cha' culacua ngu'.

³ Tya chcui' na' cha' bi' lo'o ma chaca quiya': Lo'o ngulacua ma ñi'ya si laca ma sca ngu' judío, li' ntsu'u cha' cua'ni ma lcaa ña'a cha' nu nscua lo quityi cusu' cuentya ji'i ngu' judío bi'.

⁴ Nu cu'ma nu jlya tsa ti' ma cha' caca tso'o cresiya ji'i ma cuentya ji'i ycui' Ndyosi si ndu'ni tacati ma ji'i cha' cusu' bi', na cua ngulochu' ma ji'i Cristo; nga'aa ndube ti' ma cha' ntsu'u tsa tyiquee ycui' Ndyosi ña'a Ni ji'i ma si jua'a ndu'ni ma.

⁵ Pana nu na ni, tso'o tsa ntsu'u tyiquee na ndu ti' na cha' cua'ni Ni cha' ca tso'o lijyi cresiya ji'na cuentya ji'i ycui' Ni, nu lo'o tsa na tsa tyi'i na lo'o Ni. Bi' laca cña nu ndu'ni Xtyi'i ycui' Ni ne' cresiya ji'na, xqui'ya cha' ngusñi na cha' ji'i Cristo.

⁶ Lo'o jua'a si chañi cha' stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, li' ná ndu'ni cha' masi ngulacua na, masi ná ngulacua na. Sca ti cha' ndulo tsa ji'na cha' cua'ni na, cha' xñi tso'o la na cha' ji'i ycui' Ni; lo'o li' caca cua'ni na cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na.

⁷ Tso'o tsa ndyu'ni mā nquicha'. ¿Tilaca laca nu ndacu' cha' jī' mā, cha' nga'aa taquiya' la mā jī' cha' liñi nu cua nda Cristo lo'o mā?

⁸ Ycui' Ndyosi ngusubi jī' mā tya clyo, pana si'i ycui' Ni laca nu ngua'ni cha' ñi'lo'o ngu' jī' mā juani.

⁹ Culacua xi ti' mā ni cña cua'ni xi ca ti scua tiye', nu lo'o su'ba ngu' jī' lo quiña'a catyá xlyá; la cui' jua'a cña nu cua'ni cha' cuxi nu nda ngu' bi' lo'o mā.

¹⁰ Cuentya jna', ndyi'u tsa ti' na' jī' mā xqui'ya ycui' nu Xu'na na, cha' jlya ti' na' cha' stu'ba ti ntsu'u tyiquee mā lo'o cha' nu cua nhcui' ca na'. Ná ndu'ni cha' tilaca laca nu ndya'a nhcui' cha' cuiñi lo'o mā cha' xcutsij jī' mā, xcube' tsa ycui' Ndyosi jī' ñati' bi'.

¹¹ Cu'mā tya'a ngusñi na cha' jī' Cristo, jlo ti' mā cha' nga'aa cua'ni lya' ti' ngu' judío 'na si cacha' na' jī' mā cha' culacua mā ñi'ya ndu'ni ngu' bi'; pana ña'a ti' ti' ngu' bi' jna', xqui'ya cha' ná nda na' cha' bi' lo'o mā, cha' sca ti nhcui' na' lo'o cu'mā ñi'ya ndyu'u cha' lo'o ngujuii Jesús lo crusi.

¹² Nu ngu' nu ndya'a ndatsaa jī' mā cha' culacua mā cuentya jī' ngu', tso'o la masi tye cuaña' ycui' ca ngu' si'yu ngu', si jua'a nti' ngu'.

¹³ Cua ngusubi ycui' Ndyosi jī' mā cha' caca tyi' tso'o ti mā chalyuu. Tsa bi' ti' cha', tii ti' mā tyi' mā chalyuu; ná clyana mā cha' cuxi nu cua'ni mā laja lo'o ndi' tso'o ti mā, cha' si' na ndi' tso'o ti na cha' culiji na na nu ntsu'u ji'na jua'a ti. Ntsu'u cha' xtyucua na jī' tya'a ñati' na xqui'ya cha' ntsu'u tsa tyiquee na ña'a na jī' ngu', bi' cha' ndi' tso'o ti na.

14 Li' taca cua'ni na lcaa cña nu nti' ycui' Ndyosi cha' cua'ni na, si taquiya' na ji'i sca ti cha'cña nu nchcui' ndi'ya: “Nga'a cha' tso'o ti tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i xa' la ñati, ñi'ya nu tso'o tsa ntsu'u tyiquee na ña'a na ji'i ycui' ca ti na”.

15 Pana si xcui' cha' cusu ntsu'u ji'i ma lo'o tya'a ma, si xcui' na cua'ni ñu'u ma ji'i tya'a ma nti' ma, ná tyiquee' tye cha' ji'i ma lo'o tya'a ma tsiya' ti. Nga'a cha' cui'ya ma cuentya cha' ná cua'ni ma jua'a.

Tso'o la si cube ti' na ji'i cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'na

16 Ndi'ya cha' ta na' lo'o ma: Ta ma chacuayá' cha' caca Xtyi'i ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ma ca su ndi'i ma; li' nga'aa jña ti' tyiquee ma cha' cua'ni ma cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' ma, cha' laca ma ñati chalyuu.

17 Nu cha' cuxi nu ndiya ti' na ni, nxu tya'a cha' bi' lo'o cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'na. Lo'o jua'a Xtyi'i ycui' Ndyosi ni, bi' laca nu nxu tya'a lo'o cha' cuxi nu ndiya ti' na cha' cua'ni na, cha' laca na ñati chalyuu. Ná stu'ba cha' bi' tsiya' ti; bi' cha' nga'aa caca cua'ni ma cua ña'a ca cha' cuxi nu ndiya ti' ma, nu ngua'ni ma cua tsubi' la.

18 Lo'o taquiya' ma ji'i cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi cha' tyanu ne' cresiya ji'i ma, li' nga'aa si'i cha' cusu' nu nda ñati ti nu caca loo ji'i ma li'.

19 Ndi'ya laca cha' cuxi nu ndiya ti' ñati chalyuu, si ná ta ngu' chacuayá' cha' caca Xtyi'i ycui' Ndyosi loo ne' cresiya ji'i ngu': xcui' na ñilo'o ti ngu' ji'i

nu cuna'a, xcui' na ndu'ni suba' ngu' lo'o ñati, cuxi tsa ndu'ni ngu' lo'o tya'a ñati ngu';

20 jua'a ndu'ni tlyu ngu' ji'i lcu'i jo'ó; jua'a ndu'ni cucha'a ngu' bi' ji'i tya'a ñati ngu', lo'o jua'a liye' ti' ngu' ña'a ngu' ji'i tya'a ñati ngu', lye tsa nxuu tya'a ngu'; jua'a ndacui tsa ti' ngu' ji'i cha' tso'o nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ngu', cha' xi ndaca tsa nchca ñasi' ngu'; ná ntaja'a ngu' tsiya' ti tya'a tyiquee ngu' cha' ji'i tya'a ñati ngu', tsa cu' ti ndya'a tyiquee ngu' cha' ji'i ycu'i ca ngu'; jua'a nclyana tsa ngu' cha' cusuu lo'o tya'a ñati ngu', ndatsaa ngu' ji'i tya'a ñati ngu' cha' ná cua'ni stu'ba cha' ji'i ngu' lo'o xa' la tya'a ngu';

21 la cui' jua'a xcui' na nxlyaá ti ngu' na nu ntsu'u ji'i tya'a ñati ngu', ndujuu ngu' ji'i tya'a ngu'; xcui' na cu'bi ti ngu', lo'o jua'a ntsu'u ngu' nu chcu' tsa ndacu, cha' quiña'a tsa na nti' ngu' bi' cacu ngu'; lo'o jua'a tya ntsu'u xa' la cha' cuxi nu ndu'ni ngu'. Liñi tsa cha' nu ta na' lo'o mā juani ñi'ya nu ni na' ji'i mā tya tsubi' la, cha' ná caca tyu'u cha' ji'na lo'o ycu'i Ndyosi nu lo'o caca ycu'i Ni loo ca nde loo la, si tsa cu' ti cua'ni na cha' cuxi jua'a.

22 Xa' ña'a cña ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi ne' cresiya ji'na: ndu'ni Ni cha' tyu'u tyiquee na ña'a na ji'i tya'a ñati na; jua'a ndu'ni Ni cha' chaa ti' na cuentya ji'i Ni, cha' ti' ti tyi'i tyiquee na, cha' talo tyiquee na ji'i tya'a ñati na; jua'a ndu'ni Ni cha' ca tya'na ti' na ña'a na ji'i ñati, cha' xcui' tso'o ti cua'ni na lo'o ñati, cha' liñi ti cua'ni na lo'o ñati;

23 jua'a ndu'ni Xtyi'i ycu'i Ndyosi lo'o na cha' ná quiña'a cha' ntsu'u tyiquee na cuentya ji'i ycu'i ca na, ndu'ni Ni cha' taca ji'na cua'a na ji'i ycu'i ca na li'. Nga'aa ntsu'u cha' sta ycu'i Ndyosi qui'ya ji'na,

si cua'ni na jua'a.

²⁴ Cua ngujuii Cristo lo crusi cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'na; bi' cha' cua ngua'ni tye na ji'i lcaa cha' cuxi nu ntsu'u ne' cresiya ji'na tya tsubi' la, lcaa na nu ndacui ti' na ji'i nquicha', ngua'ni tye na ji'i xqui'ya cha' ntsu'u cha' ji'na lo'o ycui' Cristo. Lo'o jua'a lcaa cha' nu tiji' ti' na ji'i, cua ngxu'tyanu na ji'i cha' cuxi bi' juani.

²⁵ Tya lo'o ngusñi na cha' bi' clyo, li' ngujui cha-lyuu tso'o ji'na xqui'ya Xtyi'i ycui' Ndyosi. Juani tso'o la si taquiya' na cha' nu nda Xtyi'i ycui' Ndyosi lo'o na cha' tyanu ne' cresiya ji'na lcaa se'i su ndi'i na.

²⁶ La cui' ti ná tso'o si hcui' tyucuaa ti' na lo'o ñati, cha' jua'a caja quiña'a tsa cha' cusuu ji'na lo'o tya'a ñati na li', cha' tyixi tyiquee na. Lo'o jua'a ná tso'o si ña'a ti' na ji'i tya'a na.

6

Xtyucua na ji'i ñati tya'a ntsu'u cha' ji'na lo'o Cristo

¹ Cu'ma ngu' tya'a na, ndi'ya nga'a cha' cua'ni ma lo'o ña'a ma cha' ngua cuxi cresiya ji'i sca ngu' tya'a ngusñi ma cha' ji'i ycui' Ndyosi, xqui'ya cha' ngua'ni yu sca cha' cuxi: nga'a cha' xtyucua ma xi ji'i yu bi', cha' cati qui'ya nu ntsu'u ji'i yu, cha' tucua yu cña ji'i Cristo chaca quiya', cha' tya'a ntsu'u cha' ji'i ma lo'o Xtyi'i ycui' Ndyosi laca yu. Tsa tso'o ti hcui' ma lo'o yu bi'. Lo'o jua'a tii ti ti' ma tyi'i ycui' ca ma cha' ná cua'ni ma la cui' cha' cuxi ñi'ya nu ngua'ni yu bi'.

² Cua'ni ma cha' stu'ba ti caca tyiquee ma lo'o tya'a ma, cha' caca xtyucua ma ji'i ngu' lo'o sca

cha' nu ntsu'u ji'í ngu', cha' ná cua'ni ngu' sca cha' cuxi. Jua'ạ taca taquiya' tso'o na lcaa cña nu nda Cristo cha' cua'ni na.

³ Na ñilo'o ti na ji'í ycuí' ca na si culacua ti' na cha' tso'o tsa laca na cuentya ji'í ycuí' Ndyosi; tso'o la si ta na cuentya cha' ná sca na laca na cuentya ji'í ycuí' Ni.

⁴ Ntsu'u cha' cui'ya na cuentya ñi'yạ nu ndi'í scaa na chalyuu. Si chañi cha' tso'o tsa ndu'ni na, cha' ji'í ycuí' na laca cha' bi'; ná ntsu'u cha' cua'ni tyucuaa ti' na lo'o xa' la ñati.

⁵ Nga'ạ cha' talo na ji'í cña ji'na, lcaa cha' nu ndyacua ji'na chalyuu.

⁶ Lcaa tya'a na nu ndyaca tsa'ạ na cha' tso'o nu cua nda Cristo bi', ntsu'u cha' ta na xi cha' tso'o nu ntsu'u ji'na cha' caja cua ña'ạ ca na nu tyiji yu'u ji'í mstru nu ngulu'u cha' tso'o bi' ji'na.

⁷ Ná culacua ti' mạ cha' caca cñilo'o na ji'í ycuí' Ndyosi. Ná tucui caca ji'í cua'ni jua'ạ, cha' ñi'yạ nu ndyu'ni sa scaa na chalyuu, jua'ạ tyacua cha' ji'na tiya' la nde slo ycuí' Ndyosi. Ñi'yạ nti' lo'o cataa na sca si'yu ni, cha' la cui' si'yu nu ndyataa na, nde loo la la cui' bi' tyu'u lo na nu ndyataa na, si'i xa' lo si'yu;

⁸ jua'ạ laca ñati na lo'o ndi'í na chalyuu, cha' lo'o cua'ni na cua ña'ạ ca cha' cuxi nu ndiya ti' na cha' cua'ni na, ná sca cha' tso'o tyacua ji'na nu lo'o cua ndye chalyuu. Tsa lo cua ti cha', ntsu'u cha' cajaa na, lo'o jua'ạ ti culiji yu'u ti lcaa cha' tso'o nu ntsu'u ji'na. Pana si cua'ni na lcaa ña'ạ cña nu nti' Xtyi'í ycuí' Ndyosi cha' cua'ni na, tso'o tsa tyu'u cha' ji'na li'; caja chalyuu nu ná nga'ạ cha' tye ji'na. Talo ycuí' ca na li', ná tye cña ji'na jua'ạ ti.

⁹ Bi' cha' ná tso'o si ca taja ti' na cha' cua'ni na cha' tso'o laja lo'o ndi'i na chalyuu. Lo'o tyalaa hora bi', li' tyu'u tucua cha' tso'o nu nacui Ni cha' tyacua ji'na nde loo la, la cui' cha' nu tyiquee' tsa ngujuatya na ji'i; pana ntsu'u cha' talo na, cha' ná ca taja ti' na ndu'ni na cña tso'o.

¹⁰ Bi' cha' tso'o si lcaa quiya' lo'o ña'a na ñi'ya caca xtyucua na ji'i cua ña'a ca ñati, li' cua'ni clya na cha' xtyucua na ji'i ngu' bi'. Clyo ndu'ni cha' xtyucua na ji'i tya'a na, nu ngu' nu ntsu'u cha' ji'i lo'o Cristo.

Cha' nu nscua Pablo su cua tye ti quityi

¹¹ Lo'o juani scua ycui' ca ti na' tucua sna tya si'yu cha' lo quityi re. Tyaca' cha' tonu letra nscua na'.

¹² Nu ñati nu ndatsaa tsa ji'i ma cha' si'yu quiji ma ñi'ya nu ndu'ni ngu' judío cha' culacua ngu' ni, ndu'ni ngu' jua'a cha' nti' ngu' cha' caca stu'ba cha' ji'i ycui' ngu' lo'o tya'a ngu' judío; li' ná cua'ni lya' ti' tya'a ngu' judío ji'i ngu' bi' si ngusñi ngu' cha' ji'i Jesucristo nu ngujuui lo crusi, nti' ngu'.

¹³ Lo'o ycui' ngu' nu cua ngulacua ngu' jua'a ni, ná ndaquiya' ngu' ji'i lcaa ca cña nu nscua lo cha' cusu' cha' cua'ni na bi'. Tsa bi' ti cha' nti' ngu', cha' caja ñi'ya nu chcui' ngu' cha' tyixi lo'o tya'a ngu': Cua ngulacua ngu' jua xqui'ya ycui' ya, ñacui' ngu' ji'i tya'a ngu' li'.

¹⁴ Pana nu na' ni, sca ti cha' tso'o ntsu'u chalyuu nti' na', cha' nu ngujuui ycui' Jesucristo nu Xu'na na lo crusi cuentya ji'na; bi' cha' nga'aa nti' na' ta na' xa' la cha' lo'o ñati. Lo'o jua'a xqui'ya cha' ngujuui ycui' Cristo, nga'aa caca tatsaa nu cuxi nu

ntsu'u chalyuu jna', cha' nga'aa ntsu'u cha' jna' lo'o cha' cuxi nu ntsu'u chalyuu juani.

¹⁵ Nu lo'o stu'ba ntsu'u cha' ji'na lo'o Jesucristo, ná ndu'ni cha' masi ngulacua na, masi ná ngulacua na, sca ti cuayá' laca na. Sca ti cha' nu ndulo la ji'na juani, cha' xcutsa'a Ni tsiya' ti lcaa cha' nu ndu'ni na lo'o ndi'i na chalyuu, cha' xcui' cha' tso'o cua'ni na li'.

¹⁶ Lcaa ñati nu ndu'ni jua'a xqui'ya Jesús laja lo'o ndi'i ngu' chalyuu, taca tyi'i tyiquee ngu' ti ti li', lo'o jua'a cua'ni tya'na ti' ycui' Ndyosi ji'i ngu' bi' li'; jua'a cua'ni Ni lo'o lcaa na nu chañi cha' laca na ñati ji'i Ni.

¹⁷ Tya tsubi' la, tlyu tsa cña nda ma 'na, cha' ná ndaquiya' ma ji'i cha' nu nchcui' na' lo'o ma; bi' cha' juani nga'aa cua'ni ma cha' cusuu lo'o na' chaca quiya'. Cua ntsu'u cuayá' nu nscua lo cuaña' na', bi' laca cuayá' su nguxcube' ngu' 'na xqui'ya cha' ndyu'ni na' cña ji'i Jesús.

¹⁸ Cu'ma tya'a ngusñi na cha' ji'i ycui' Ndyosi, lcaa hora tyi'u ti' ma ji'i ycui' Jesucristo nu Xu'na na, cha' xcui' tso'o ti ndu'ni Ni lo'o ma. Lo'o jua'a chañi tsa cha' caca cha' bi'.

Cha' tso'o nu nchcui' ji'i Jesucristo nu xu'na na

New Testament in Chatino, Tataltepec (MX:cta:Chatino, Tataltepec)

copyright © 1981 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chatino, Tataltepec

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Chatino, Tataltepec [cta], Mexico

Copyright Information

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chatino, Tataltepec

© 1981, Wycliffe Bible Translators, Inc.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

xxx

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

68385231-313d-5500-aff2-e6b6a207d978